

15.9.2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö

PL 29

00023 VALTIONEUVOSTO

KOUVOLAN KAUPUNGINKIRJASTO-MAAKUNTAKIRJASTON LAUSUNTO OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN VALMISTELEMASTA HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA LAEIKSI YLEISISTÄ KIRJASTOISTA JA OPETUS- JA KULTTUURITOIMEN RAHOITUKSESTA ANNETUN LAIN 2 §:N MUUTTAMISEKSI

Uutta kirjastolakia pohtineen työryhmän tuli valmistelutyössään huomioida toimintaympäristön muutokset ja niiden vaikutukset kirjasto- ja tietopalvelujen saatavuuden, saavutettavuuden ja moninaisuuden turvaamiseen ja edistämiseen. Kokonaisuutena arvioiden uudessa lakiehdotuksessa on onnistuttu päivittämään lainsäädäntöä ajan tasalle kirjaston perustehtävää nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa selkeyttäen.

Seuraaviin lain vaikutuksia, joita on avattu hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4, koskeviin asioihin Kouvolan kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto haluaa kiinnittää huomiota:

Luvussa 4.1 todetaan, että varausmaksun poistamiselle ei ole vaikutuksia kuntien talouteen. Esimerkiksi Kouvolassa varausmaksuista kertyi vuonna 2015 vajaa 20 % kirjaston tuloista. Lisäksi on oletettavaa että varausmaksun poistaminen lisää työmäärää kirjastoissa ja logistiikkakustannuksia. Täysin vailla taloudellisia vaikutuksia ei varausmaksun poistaminen siis ole. Kouvolassa varausmaksujen osuus tuotoista ei ole viime vuosina huomattavasti pienentynyt. Varausmaksun poistaminen kuitenkin lisää tasa-arvoa ja on siinä mielessä positiivinen asia. On hyvä että ehdotuksessa sanotaan selkeästi, että noutamattomasta varauksesta voidaan periä maksu.

Lakiehdotus ei määritä kirjastossa työskentelevän korkeakoulutetun henkilöstön määrää. Tämä voi aiheuttaa riskin, että kuntien taloudelliset säästöpaineeet kohdistuvat kirjastoihin siten, että niihin palkataan edullista ja osaamatonta työvoimaa. Ehdotus ei myöskään lisää alan koulutuksen ja kirjastoammattien arvostusta. Koulutusvaatimusten väljentämisellä emme näe myöskään sukupuolten tasa-arvoa lisäävää vaikutusta.

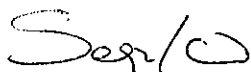
Maakuntakokoelmien kerääminen on esimerkki maakuntakirjastotehtävästä, jota ei lakiluonnoksessa mainita uusien kehittämiskirjastojen tehtävissä, eikä myöskään keskuskirjaston tehtävissä ole tähän liittyvää valtakunnallista koordinointia/kehittämistä. Tähän sisältyy riski, että ainutkertaisten paikallisten aineistojen taltiointi ja paikallisen identiteetin rakennustyö kärsii.

Yhteiskunnallisia vaikutuksia käsittelevän kappaleen 4.3 tavoitteet eivät vaikuta konkretisoituvan lakitekstissä. Lakiluonnoksen 6 §:ssä yleisen kirjaston tehtävät on hiukan kapeasti ilmaistu. Tilojen tarjoaminen yhteisölliseen kohtaamiseen ja oleskeluun on tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä, ja voisi selkeämmin olla laissakin.

Lakiluonnoksen 8 §:ssä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on suppeasti ja ei-velvoittavasti ilmaistu. Nykyaikaisia ja lain hengen mukaisia kirjastopalveluja toteuttaakseen kirjaston on kuitenkin tehtävä yhteistyötä hyvin laajasti erilaisissa viranomais- ja muissa verkostoissa.

Lakiluonnoksen 14 §:n mukaan kirjaston käyttäjä voidaan asettaa käyttökieltoon mikäli hän toistuvasti rikkoo käyttösääntöjä. Mikäli laki muotoillaan näin, edes todella törkeistä väärinkäytöksistä ei voida asettaa käyttökieltoa, mikäli rikkomus tapahtuu ensimmäistä kertaa. Arvioimme, että turhia käyttökieltoja ei kirjastoissa jaella vaikka lakitekstin muotoilusta poistettaisi sana toistuvasti. Yleisesti ottaen kirjaston käyttökiellon määrittely laissa on asiakkaiden tasa-arvon kannalta hyvä asia.

Yleisten kirjastojen keskuskirjaston ehdotetaan jatkossa kulkevan nimellä valtakunnallinen keskuskirjasto. Nimi antaa harhaanjohtavan kuvan kaikkien kirjastojen, myös korkeakoulukirjastojen, keskuskirjastosta.

Selja Kunttu
vt. kirjastotoimenjohtaja